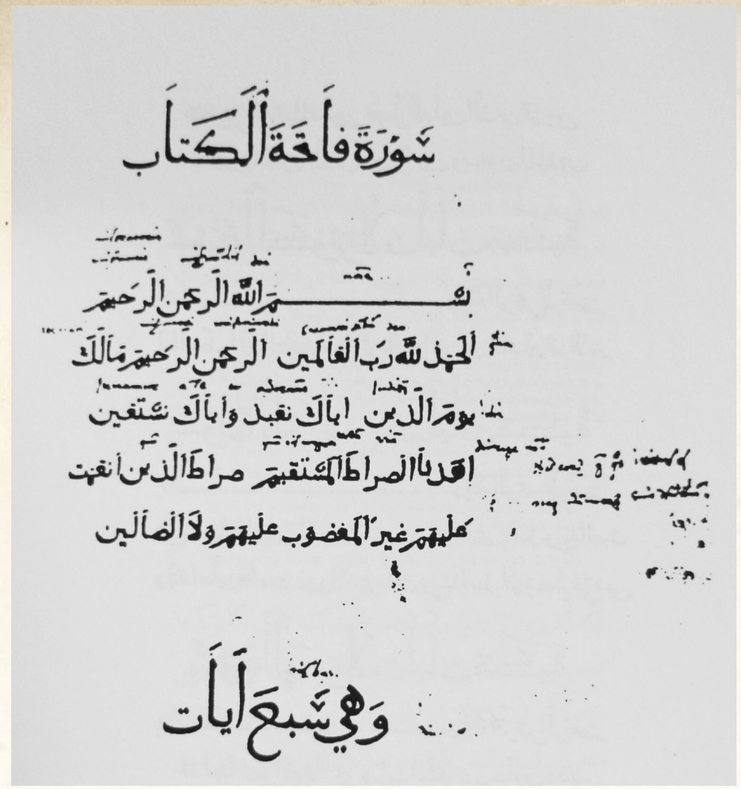

سُورَةُ فَاتِحَةُ الْكِتَاب

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ للهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ مَالِكِ

يَوْمِ الدِّينِ إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ

اِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ

عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ

وَهِيَ سَبْعُ آيَاتٍ

Venedik'te matbaada basılan ilk Kur'an'daki sayısız hatadan dolayı, Osmanlı İmparatorluğu satın alma düşüncesinden vazgeçmişti.

Avrupa'da Venedik dışında basılan ilk Arapça kitabın Gregorio de Gregori adlı Venedik kökenli bir matbaacı tarafından basıldığı biliniyor. Venedik'e 200 km uzaklıktaki Fano adlı yerleşim biriminde 1514 yılında matbaada basılan ilk Arapça eser, "Salat as-savai" adlı ders kitabıydı. Bu kitabın 10'dan fazla nüshası bütün dünyaca biliniyor.

Venedik Kur'an'ı neden basıldı?

İtalyan matbaacı *Paganino*'nun basılan Kur'anları Osmanlı'ya ihraç etme düşüncesinde olduğu, hatta bunu Osmanlı yetkililerinin incelediğinde hatalardan dolayı sıcak bakmadığı ifade ediliyor. Prof. Bobzin, bütün Müslüman ülkelerinde Kur'an basımlarının kontrole ve onaya tabi olduğunu, Venedik Kur'an'ının ise, birçok imla hatasından dolayı Osmanlı'dan onay alamadığını söylüyor.

Prof. Dr. Hartmut Bobzin, Fatiha suresindeki *"iyyake na'budu"* ifadesinin bu Kur'an nüshasında *"iyyake naq'budu"* şeklinde yazıldığını ifade ediyor.

Yine Kur'an baskısındaki çarpıcı hatalardan biri de, bazı surelerin ayet sayılarının gerçeğinden farklı olması idi. Yine surelerin Mekkî ve Medenî olmalarına ilişkin bilgiler de yanlışlıklar vardı. 98 ayetten oluşan Meryem suresi Venedik Kur'an'ında 99 ayetti mesela. Taha Suresi, orijinalinde 135 ayet olmasına karşılık Venedik Kur'an'ında 164 ayet olarak kayda geçmişti. Bu durum elbetteki Müslümanlara için kabul edilebilir bir durum değildi.

Prof. Bobzin'in aktardığı bilgilere göre, Arapça harflerin teknik açıdan mükemmel denecek forma kavuşması 16. yüzyıl sonlarını buldu. Dahi Avrupalı *"Harf terzisi"* Robert Granjon (1513-1589) öldüğü tarihe kadar yaşadığı Roma'da, Ermenice, Arapça ve Kiril harflerini üretti. Granjon yaptığı bütün çalışmaları daha sonraları Toskana'nın Herzog'u olarak adlandırılacak olan Kardinal Ferdinando de Medici'nin desteği ile Roma'da kurulan Typographia Medicaea adlı matbaada yaptı.

Bu matbaanın gerçek yöneticisi olan Giovanni Battista Raimondi'nin en büyük amacı, Arapça eserleri sadece Oryantalist Hristiyanlar için değil, aynı zamanda Müslümanlara için de basmaktı. Öyle ki, Osmanlı Sultanı III. Murat'ın özel izniyle, tıbbi eserlerden birini Osmanlı İmparatorluğunda satabilecekti. Typographia Mediceae matbaası aynı zamanda İskenderiyeli Matematikçi Öklid'in Elementler adlı kitabını Arapça olarak yayınladı.

Bu matbaanın ikinci ve en önemli eseri İbn-i Sina'nın tıbbi baş eseri *"Al-Qanun fi't-tıbb"* oldu. Bunu, İbn al-Hacib'in *"Al Kafiya"* isimli kitabı izledi. ■

KÜLTÜRÜN SOSYOLOJİSİNİ ANLAMAK

İnsanoğlu karakterini, içerisinde doğduğu, yetiştiği, yaşadığı toplumun kültürüne özgü değerlerle şekillendirir. Bildiğiniz gibi karakter, mizaç gibi yaradılıştan gelen temel bir özellik değildir. Karakter daha sonra çevremizden gözlemleyerek edindiğimiz alışkanlıkların mizacımızla birleşmesinden oluşur. Dış görünüşümüz, mizacımız ve karakterimiz bizi diğerlerinden ayıran, bize has temel özelliklerimizdir. Yani biz demek, dış görünüm, mizaç ve karakterin bir arada harmanlanmasından oluşan birleşimin akla gelmesi demektir

Toplumun sahip olduğu değerler, normlar, din, kültür sosyolojisinde aynen bireyleri birbirinden ayırt etmemizi sağlayan karakter, mizaç, dış görünüş gibi bir toplumu diğerinden ayıran temel özellik olarak değerlendirilir. Bir toplumda normal karşılanan bir davranış başka bir toplumda anormal tepkilere sebebiyet verebilir. Bu durum mizah anlayışında, ata sözlerinde, deyimlerde, giyim kuşamda, çevre ve ev düzeninde de görülür.

Bu konuyu örnek ile açıklamak gerekirse Türk toplumunda ve Asya ülkelerinde büyüklere saygı ön plan da iken Avrupa'da aynı derecede önemli değildir. Bizde bir büyüğümüze adı ile hitap etmek: saygısızlık, terbiyesizlik, had bilmezlik olarak anlam taşırken, Avrupa'da anne babalarına, hatta büyükbaba ve büyükanne, teyze, hala, dayı, amcalarına, öğretmenlerine, isimleri ile seslenmek çok doğal karşılanır. İlişkileri akran ilişkisi gibidir. Aralarında ki saygı arkadaşların birbirlerine duydukları saygı gibidir ancak. Büyüklere saygının ön planda olduğu toplumlarda ise el öpme, büyükler karşısında oturma şekli, biçimi saygı göstergesi olarak referanstır. Yani saygılı olup olmadığınız bu davranışlarınızla ölçülür.

Türk toplumunda şehitlerimizin kanını simgelediği için kırmızı bayrağımız, herhangi bir bez parçası olmaktan çıkıp değerlenir. Adı bayrak olur. Dalgalanması ile bireye özgürlük, barış, güven, mutluluk, huzur verir. Bu kültürde yetişen her birey için benzer anlamlar ifade eder, başımızın ve kalbimizin üzerinde taşır, saygı duyarız. Saygı duymayanlar ayıplanıp, kınanır. Devlet nazarında da bayrağa saygısızlık ceza gerektirir. Çünkü devlet, toplumda huzuru sağlamak, değerlerine, kültürüne sahip çıkma görevi üstlenmiştir. Yurt dışında yaşamaya başladığım ilk yıllarda kendi bayraklarına bizler gibi değer vermediklerini görmek, yerde gördüklerinde kaldırmadıklarını, hatta üzerine bastıklarını gördüğümde saygısızlık olarak algılamıştım. En büyük şaşkınlığım ise gördükleri halde hiç kimsenin bu duruma müdahale etmemesi olmuştu. Şimdi ise bu duruma şaşmıyorum. Çünkü bu farklılığın o toplumun değerlerinden, inancından, normlarından kaynaklandığını; kültür sosyolojisinin toplumdan topluma farklılık içerdiğini, yorumlandığını ve bunun da normal olduğunun farkındayım. Hiçbir toplum birbirini tam olarak anlayamaz. Anlaya bilmek için o toplumda doğmalı veya o toplumda uzun yıllar yaşayıp, başta dilini, kültürünü yaşayarak öğrenmeli deyim yerinde ise iç içe olmalıdır.

Selma Onater

Kültür sosyolojisinin yapı taşları: normlar, değerler ve dini inançlardır. Toplumdan topluma simgelerin farklı anlamları ifade etmesi sahip olunan kültürün sosyolojisi ile ilgilidir. Bir kültürü yargılamadan önce sosyolojisini tanımak ve anlamak gerekir.

Aksi halde bireyde kültür çatışması, topluma uyumsuzluk, dışlanma ve değerleri adlandıramadığı için depresyon görülme olasılığı vardır. Çok kültürlü toplumlarda böyle bireysel bir durumun sorun olarak görülmesi nadir olur. Bireyler ilişkilerini kendilerinden olan veya kendileri gibi olanlarla kurma ihtiyacı hissederler. Çünkü seni anlayacak, davranışlarından dolayı kınamayacak, ayıplamayacak, yargılamayacak olan benzer kültüre sahip olmaktır. Çok kültürlü toplumun avantajı da bu ihtiyaca cevap verecek imkânı sunabilmesidir.

Tek kültüre sahip olan toplumlar yeniliğe kapalıdır. İlişkileri daha sıcak ve yakındır. Bununla birlikte tutucudurlar. Adetleri, gelenekleri, örfleri, normları değiştirilemez. Tüm bunlar geçmişten günümüze kadar değişmeden nesilden nesle aktarılır. Bu özelliğe sahip toplum içerisinde yaşayan bireyler tarafından kültürel normlar, değerler, inançlar kadar kutsal olur ve değiştirilemez. Buraya örnek olarak en çok Hindistan'da görülen, yüz yıllardır devam eden kast sistemini verebiliriz.

Kültür sosyolojisi, toplum hangi değere, norma, inanca, kültürlere sahipse onları sürdürmek için bir sonra ki nesle aktararak, dinamik bir süreçle devam eder. Bunu da kültürel yaşamında, inancın da kullandığı dile, atasözlerine yansıtarak devam ettirip bir sonraki nesle aktarırdı. O toplumu anlamak için bunlara bakılır ve birebir kelime anlamı olarak değil, kullanıldığı duruma ve orada asıl ne anlatmak istediğine göre anlam karşılığı verilir. Türk toplumunda birinin yiğitliğinden bahsetmek için "Aslan gibi" demek yeterlidir. Bunu Almanlar için kullandığımızda anlamsızdır. Bu toplumda aslan gibi yerine" ayı gibi" kullanılır. Bizde birine ayı gibisin dediğimizi bir düşünelim. Sizce nasıl bir tepki ile karşılaşırız?

Günümüzde kültür sosyolojisinin gelişim ve değişimi artık eskisi gibi değil. Teknolojinin hızlı iletişime olanak sağlaması, dünyanın küreselleşmesini sağlıyor. Yani kültürlerin artık dar bir alanda kalıp sadece o toplum da yaşamasının önüne geçiyor. Artık farklılıklar biliniyor ve toplumlar kendilerine fayda sağlayan alışkanlıkları, kültürleri bekletmeden benimseye biliyorlar.